

Akylai Abylkadyr kzy

Czy Kirgiz zszedł z konia? Obyczaje, język i kultura Kirgistanu oczami kirgiskiej polonistki

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

Początki historii Kirgizów, z powodu ubogich archiwaliów i niedostatków źródeł, nie zostały w pełni poznane i odkryte. Wyniki prowadzonych badań archeologicznych wskazują, że narodziny kultury kirgiskiej miały miejsce być może około drugiego tysiąclecia p.n.e.

Od początku istnienia pierwsze organizmy państwowe Kirgizów były typowymi tworamiami plemiennymi, funkcjonującymi w warunkach „wolności stepowej”. Podstawowym czynnikiem istotnym dla organizacji życia wspólnot rodowych były warunki przyrodnicze, nie zaś własny bądź narzucony przez warunki zewnętrzne system polityczny czy administracyjny państwa. Z tego względu dla sposobu życia przeciętnych Kirgizów znaczenie miała lokalna wspólnota plemienna i ewentualne waśnie z plemionami sąsiednimi.

Na ulicach Biszkeku, na których jeszcze na początku XXI wieku dominował język rosyjski, teraz sytuacja językowa zmieniła się, co widoczne jest choćby w przypadku szyldów sklepów i firm – coraz częściej pojawiają się nazwy kirgiskie. Coraz więcej osób, szczególnie młodzież, zaczyna posługiwać się językiem ojczystym – kirgiskim. Podobną tendencję można zaobserwować także w branży filmowej i telewizyjnej. Kraj ulega stopniowym przeobrażeniom w kierunku kształtowania własnej tożsamości językowej, państwowej i kulturowej.

**Czy Kirgiz zszedł z konia?
Obyczaje, język i kultura Kirgistanu
oczami kirgiskiej polonistki**

Świat po polsku
tom 2

Redaktorzy serii:

Agnieszka Tambor

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Tomasz Gęsina

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Rada naukowa serii:

Jiří Muryc

Uniwersytet Ostrawski / Ostravská univerzita

Karolina Pospizil-Hofmańska

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Mao Rui

Szanghajski Uniwersytet Studiów Międzynarodowych /
上海外国语大学

Magdalena Słyk

Uniwersytet w Uppsali / Uppsala universitet

Ostap Slyvynski

Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki /
Львівський національний університет імені Івана Франка

Akylai Abylkadyr kyzy

Czy Kirgiz zszedł z konia? Obyczaje, język i kultura Kirgistanu oczami kirgiskiej polonistki

Redakcja i opracowanie:

Jolanta Tambor, Agnieszka Tambor, Tomasz Gęsina

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego • Katowice 2024

Recenzent
Kazimierz Ożóg

Patronat honorowy

Patronat medialny

Maćkowi Chowaniokowi

Spis treści

CZĘŚĆ 1. Trochę historii (<i>Akylai Abylkadyr kyzy</i>)	11
Początki historii Kirgizów	13
Historia Kirgizów od XVII wieku	15
Kirgizi pod panowaniem rosyjskim	17
Czy to aby na pewno Kirgiz schodził z konia? Kirgizi w ZSRR	19
Język jako budulec tożsamości narodowej w czasach ZSRR	20
Niepodległa Republika Kirgistanu	22
Kirgistan w XXI wieku	24
CZĘŚĆ 2. Kirgiska kultura. Trudna droga Kirgistanu do rewitalizacji i restytucji własnej kultury (<i>Akylai Abylkadyr kyzy</i>)	27
CZĘŚĆ 3. Nazewnictwo – etymologia i odniesienia kulturowo-historyczne (<i>Akylai Abylkadyr kyzy</i>)	33
Kirgiz i Kazach – etymologiczne i genealogiczne podstawy kulturowej wspólnoty i odrębności	35
Kirgistan i Kazachstan – charakterystyka	35
Kirgistan i Kazachstan – wzajemne uwikłania historyczne	38
Kirgistan i Kirgizi, Kazachstan i Kazachowie – pochodzenie ludów/narodów i ich nazw	39
Naród a etnos – północ i południe. Stereotypy, autostereotypy, postrzeganie	44
CZĘŚĆ 4. Kirgiskie nazwy własne odzwierciedleniem identyfikacji Kirgizów (<i>Akylai Abylkadyr kyzy</i>)	47
Antroponimy kirgiskie – imiona	49
Nazwisko	53

CZĘŚĆ 5. Kulturowe realia Kirgistanu – kulturemy i adaptacja nazw w języku polskim (<i>Akylai Abylkadyr kzyzy</i>)	57
Kuchnia – element kirgiskiej kultury	59
Co kraj, to obyczaj – kirgiskie obrzędy, stroje, przekazy kulturowe	63
Religia	63
Tradycje pogrzebowe	64
Narodziny dziecka	65
Obyczaje ślubne	66
CZĘŚĆ 6. Zamiast zakończenia. <i>Manas</i> – дума narodu kirgiskiego (<i>Akylai Abylkadyr kzyzy</i>)	69
Dodatki	73
Warto przeczytać. Teksty dotyczące Kirgistanu i kultury kirgiskiej w języku polskim (oprac. <i>Agnieszka Tambor, Jolanta Tambor</i>)	75
Warto obejrzyć w języku polskim (oprac. <i>Agnieszka Tambor</i>)	76
Polskie tropy w Kirgistanie	76
Polacy w Kirgistanie (<i>Agnieszka Tambor</i>)	77
Maciek Chowaniok. Wspomnienie (<i>Jolanta Tambor, Agnieszka Tambor</i>).	79
Kirgiz czy Kirgistańczyk? Nazwy obywateli państw i nazwy narodowości w języku polskim (<i>Jolanta Tambor</i>)	81
Słowniczek (zestawił <i>Tomasz Gęsina</i>)	85
Geografia	87
Język i literatura	88
Imiona	89
Żeńskie	89
Męskie	90
Kuchnia	91
Religia	93
Tradycje pogrzebowe	94

Rodzina	94
Narodziny dziecka	94
Obyczaje ślubne	95
Instrumenty	95
Gościnność	96
Bibliografia	97
Indeksy (oprac. <i>Tomasz Gęsina, Jolanta Tambor</i>)	101
Indeks imion, nazw i pojęć	101
Indeks nazw osobowych	106
Spis ilustracji	109
Summary	111
Кыскача баяндама	113

Indeksy

(oprac. Tomasz Gęsina, Jolanta Tambor)

Indeks imion, nazw i pojęć

- Abakan 41, 88
Abylkadyr 54, 55
Adalat 49
Adam 49
Adilet 52, 90
Afganistan 37, 38, 43, 76
Afryka 82
Ajbek 52, 90
Ajczurok (Айчүрөк) 72, 89
Ajdaj (Айдай) 50, 72, 89
Ajgul 51, 89
Ajnu/Ajnowie 77
Ajnur (Айнур) 72, 89
ajran (айран) 61, 62, 91
Ajsalkyn 50, 89
Ajtyzowicz 54
Ajzat 51, 89
Akademia Techniczno-Humanistyczna 79
Akdżarkyn 50, 89
Akdżol 52, 90
Akkula (Аккула) 72, 90
Akyłaj 50, 55, 89
Akyłbek 52, 91
Alajbek 55
Altynaj 51, 89
Ałtaj 14, 40, 87, 88
Aman 52, 91
Amazigh (Imazigh) 82
Anarbubu 49
Arkalykowie (Аркалыками) 44, 87
arkan tosuu (аркан тосуу) 67, 95
armia Andersa 77
Armia Czerwona 39
Artur 49
Asel 51, 89
Astana 78
Avtandil 49
Azamat 52, 91
Aziz 52, 91
Azja Centralna 15, 23, 24, 38, 40, 75, 98
Azja Środkowa 14, 15, 35, 36, 38, 40, 41, 43, 52, 60, 62, 63, 87, 88, 90, 97
Bahiana 55
Bajan 51, 89
Bajel 52, 91
Bajkał 14, 88
Bajkonur 37
Bakyt 49, 50, 52, 91
Baskorts (Baszkiria) 40
Baszkiria (Bashkorts) 40
bata 49, 60, 65, 94
Begajum 51, 89
bek 17, 50, 52, 87, 90, 91
Bektur 50, 91
Berber/Berberowie 82
Bermet 51, 90
beszbarmak (бешбармак) 60, 91, 92
beszik toj (бешик той) 66, 94
Białorusin/Białorusini 30
Białoruś 77

- bij (ułuk bij) 17, 18, 87
 Birma 82
 Biszkek 22, 23, 25, 30, 36, 78, 80, 87
 biszkek 36, 92
 Bliski Ural 40
 Bliski Wschód 29, 87
 boorsok (боорсок) 60, 92
 Burma 52, 90
 Burul 52, 90
- Centrum Urbanistyki 79
 Chakasja 14, 88
 Chakaski Okręg Autonomiczny 41, 88
 chan 16, 17, 71
 chanat 15, 37, 71
 Chanat Bucharski 15, 87
 Chanat Dżungarski 15, 87
 Chanat Kokandzki 15, 16, 87
 Chile 81
 chinkali 61, 93
 Chiny 14, 15, 18, 23, 29, 35, 37, 38, 76, 87, 88
 Chińska Republika Ludowa 23
 Cholpon 49
 Côte d'Ivoire 81
 Czarni Kirgizi (Kara Kirgizi) 39
 Czernichów 77
 czuczuk (чучук) 62, 92
 czyny (czarka) 59, 60, 92
- Danyjar 49
 dastorkon 57, 59, 60, 92, 93
 Demokratyczny Ruch Kirgistanu 22
 Dolina Czujska 29, 36, 87
 Dzieniszbek 52, 91
 Dzień Niepodległości 39
 Dzijde 51, 90
 dżajloo 61, 92
 Dżalalabad 23
 dżambasz (жамбаш) 61, 93
 Dżanyl 52, 90
- Dżazgul 51, 90
 Dżengisz czokusu (Pik Pobiedy, Szczyt Zwycięstwa) 23, 88
 Dżolbors 53, 55, 91
 Dżoldosz 53, 91
 Dżumagul 51, 90
 Dżungarowie 15, 87
 Dżuzum 51, 90
 Dżyldyz 51, 90
 Dżyrgal 49
- Eldos 91
 Erik 49
 Ernis 49, 50
 Esen 52, 91
 Eskimosi 82
 Eswatini 82
 etti dziliktep – muczooloo (эtti жиликтеп – мүчөлөө) 60, 92, 93
 Europa 29, 35, 78, 87
- Frunze 22, 30, 36, 75
- Gegongowie 13
- Han 13, 40
 Holandia 81
 Hunowie 13
- Iliada 71
 Imazigh (Amazigh) 82
 Imperium Rosyjskie 16, 18, 29, 98
 Indie 79
 Indira 49, 50
 Inuit/Inuici 82
 Iran 77
 Iskra 49
 islam 63, 75, 98
 islam sunnicki 37, 63
 Issyk-kul 16, 23, 87
 Iszym 77
 Italia 81

- jak 34
 Jedwabny Szlak 29, 87
 Jenisej 40, 41, 88
 język abakański (in. chakaski, jenisejski) 41, 88
 język arabski 49
 język chakaski (in. abakański, jenisejski) 41, 88
 język gruziński 49
 język hindi 49
 język irański 49
 język japoński 55
 język jenisejski (in. chakaski, abakański) 41, 88
 język kałmucki 41, 88
 język kazachski (kazaski) 38, 42, 89
 język kirgiski 21, 22, 24, 25, 30, 31, 36, 37, 38, 43, 44, 49, 53, 54, 55, 62, 72, 89
 język mongolski 49
 język polski 14, 43, 54, 55, 75, 76, 79, 80, 81, 82
 język rosyjski 20, 21, 24, 25, 30, 36, 37, 49, 53, 82, 89
 język starokirgiski 51, 89
 język staroturecki 42
 język tadżycki 49
 język turecki 42
 język węgierski 55
 języki europejskie 78
 języki mongolskie 41, 88, 89
 języki ojrackie 41, 88
 języki tureckie 41, 88
 języki turkijskie 49
 jurta 31, 62, 64, 70, 73

 Kadyr 52, 91
 Kajrat 53, 91
 Kałmuk/Kałmucy 41, 53, 88, 91
 kałpak 33
 kałym (Калым – dosł. „wykup za narzeczoną”) 66, 67, 95

 kancza but kirce oszonczo kut kurem (канча бут кирсе ошончо кут кирет) 62, 96
 kar dzilik (кар жилик) 61, 92
 Kara Kirgizi (Czarni Kirgizi) 39
 Kara-Kirgiski Obwód Autonomiczny 19
 Karelia 77
 Kazach/Kazachowie 18, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 61, 63, 76, 78, 79, 82, 92
 Kazachska Autonomiczna SRR 39
 Kazachska Socjalistyczna Republika Radziecka 37
 Kazachstan 14, 23, 35, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 61, 75, 76, 77, 78, 82, 83, 87, 88, 89
 Kazachstanka 35, 83
 Kazachstańczyk 35, 76, 83
 Kazaszka 35
 kazy karta (казы карта) 62, 92
 kepin (кепин) 64, 65, 94
 Kereez 51, 90
 Kipczacy 15, 87
 Kirgiska Autonomiczna Socjalistyczna Republika Radziecka 19, 20
 Kirgiska Republika Socjalistyczna 43
 Kirgiska Socjalistyczna Republika Radziecka 13, 20
 Kirgiska SRR 20, 30, 43
 Kirgiski Uniwersytet Narodowy 78
 Kirgistan 13, 14, 16, 22, 23, 24, 25, 30, 31, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 44, 45, 53, 54, 55, 56, 59, 60, 61, 63, 66, 67, 71, 75, 76, 77, 79, 82, 83, 87, 88, 89, 95, 97, 98
 Kirgistanka 35, 82, 83
 Kirgistańczyk/Kirgistańczycy 35, 81, 82, 83

- Kirgiz/Kirgizi 13, 14, 15, 16, 17, 18,
 19, 20, 21, 22, 29, 30, 31, 35, 36,
 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45,
 50, 51, 53, 55, 59, 60, 61, 62, 63,
 64, 65, 66, 67, 71, 72, 75, 78, 79,
 82, 83, 87, 88, 89, 90, 92, 93,
 95, 97, 98
 Kirgizi jenisejscy 13
 Kirgizja 23, 38, 39, 43, 81, 82, 87
 Kirgizka 35, 79, 82
 Kitanie 14, 88
 Klara 49
 Kmicic 54
 Kokanda 16
 Komisja Standaryzacji Nazw
 Geograficznych poza Granica-
 mi Rzeczypospolitej Polskiej
 przy Głównym Geodecie Kra-
 ju 35, 81, 83
 Komunistyczna Partia Kirgista-
 nu 22
 komuz 60, 95
 Koreańczyk 83
 korunduk (көрүндүк - dosł.
 „oglądanie”) 66, 94
 koszoki 64, 94
 Kotlina Issykkulska 23
 Kotlina Minusińska 14, 88
 Kraj Krasnojarski 41, 88
 Księga rekordów Guinnessa 71
 księżyc 54
 Kubanycz 52, 91
 kujmulczak (куймулчак) 61, 92
 kumys (кымыз) 36, 61, 62, 92
 Kunsuluu 50, 90
 Kurman ajt 63, 93
 Kurmandżan 52, 90
 kurut (курут) 61, 92
 kuurdak (куурдак) 61, 92
 Kuczan 53, 91
 Kylycz 53, 91
 Kirgiz (państwo) 31
 Kirgiz 31, 40, 41, 42, 43, 44, 87
 Kirgizstan 43
 kirgizstan kirgizycki 41
 kyrk 40
 kyzy 54, 55, 94
 kyzyl tajgan 41
 łagman (лагман) 61, 92
 Maksat 52, 91
 maksym (максым) 61, 92
 manapowie 17, 18, 88
 Manas (Semetej, Sejtej) 41, 71, 72,
 89
 manty (манты) 58, 61, 93
 Marco Polo 76
 Ministerstwo Kultury i Dziedzic-
 twa Narodowego 79
 Mjanma 82
 Mołdawia 81
 Mołdowa 81
 Mongolia 14, 15, 37, 87, 88
 Mongoł/Mongołowie 15, 17, 73, 91,
 97
 Monrovia 81
 Morze Kaspijskie 37
 Multimedialny Gabinet Języka
 Polskiego im. Gustawa Zieliń-
 skiego 78
 myrza omurtka (мырза омур-
 тка) 61, 93
 Naadir 49
 Naryn 60
 Nesten 49
 Nevis 81
 Niamej 81
 Niamey 81
 Niderlandy 81
 Nieśwież 77
 Nooruz 63, 93
 Nurajym 51, 90
 Nurbek 52, 91
 Nurbolot 50, 91
 Nurgul 51, 90
 Nur-Sułtan 78

- Odyseja 71
 oomin 60, 62, 93
 Orenburg 77
 oromo (оромо) 62, 93
 Orozo ajt 63, 93
 Osz 23
 otko kirgizuu (отко киргизүү)
 67, 95

 Pakistan 43
 Pamir 38, 40
 Państwo Watykańskie 81
 Perizat 49, 50
 Pieśń o Rolandzie 71
 Pik Pobiedy (Szczyt Zwycięstwa,
 Dżengisz czokusu) 35, 88
 Piszpek 36, 38
 Polak/Polacy 76, 77, 83
 Powołże 18

 qaz 41, 42

 Rada Najwyższa Kirgiskiej SRR
 22
 Ramadan 63, 93
 Rejkiawik 81
 Republika Kirgiska 23, 36, 38, 39,
 82, 87
 Republika Turkiestańska 38
 Republika Uzbecka 82
 Reykjavík 81
 Rosja 14, 16, 17, 18, 25, 29, 37, 39,
 77, 87, 88
 Rosja Radziecka 19, 29
 Rosjanie 18, 38, 39
 Roza 49, 50
 Ruanda 81
 Rwanda 81
 Ryskulow 54

 Saint Christopher 81
 Saint Kitts 81
 Sajany 14, 88
 samoor (samowar) 59, 85, 93

 Santiago 81
 Sartowie (Сартгар) 44, 88
 Sejtek (Манас, Semetej) 41, 89
 Semetej (Манас, Sejtek) 41, 89
 Skarżanka 54
 sojko saluu (сөйкө салуу) 66, 95
 Staszic 54
 Stolica Apostolska 81
 Suazi 82
 sujunczu (сүйүңчү – dosł. „z ra-
 dości”) 65, 94
 sunot toj (Сүнөт той) 66, 94
 Suparna 49
 Supataj 49
 Sweta 49, 50
 Syberia 14, 18, 40, 41, 77, 78, 88
 szamanizm 63
 Szczyt Zwycięstwa (Жеңиш
 чокусу, Dżengisz czokusu, Pik
 Pobiedy) 23, 88
 Szkoła Języka i Kultury Polskiej
 UŚ 79
 szorpo (шорпо) 61, 93
 Sztokholm 81
 Szwecja 81

 Tadżyk/Tadżycy 15, 63, 87
 Tadżykistan 23, 35, 37, 75, 76, 82
 Tariel 49
 Telman 49
 Tien-szan (dosł. „niebiańskie
 góry”) 14, 16, 23, 35, 40, 87, 88
 Tinatin 49
 Titicaca 16
 Tolgonaj 51, 90
 toss etter (тосс эттер) 61, 93
 toszok 59, 93
 Turkiestan Wschodni 15, 40
 Turkiestańska Autonomiczna So-
 cjalistyczna Republika Radziec-
 ka 38
 Turkiestańska SSR 39
 Turkmen/Turkmeni 18, 82
 Turkmenistan 37, 75, 82

- tusz 60, 93
 tuszoo kesuu (тушоо кесүү) 66, 94
 Tybet 15, 87
 Ujguria 15, 87
 Ujgurzy 17, 88
 Ukraina 77
 Ukraińiec/Ukraińcy 30, 83
 uluu 54, 55, 94
 UNESCO 71
 Uniwersytet Śląski 79
 Uniwersytet Warszawski 79
 Ural 77
 uruu 63
 Usa 40
 ustakan (устакан) 60, 93
 Uzbek/Uzbekcy 15, 63, 82, 87
 Uzbekistan 14, 23, 35, 37, 43, 61, 66, 75, 88
 Watykan 81
 Wenera 49
- Wielka Brytania 82
 Włochy 81
 Włosi 60
 Wspólnota Niepodległych Państw 22
 Wybrzeże Kości Słoniowej 81
- Xiongnu 13, 88
- yr kese 60, 93
- Zającówna 54
 Zijnat 49
 Zjednoczone Królestwo 82
 ZSRR 20, 21, 22, 24, 35, 38, 39, 43, 49, 63, 97
 Związek Radziecki 15, 19, 20, 22, 25, 30, 43, 53, 82, 87
 Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich 19
 Związek Sowiecki 39, 87

Indeks nazw osobowych

- Abdykalykov Mirlan 76
 Abylkadyr kyzy Akylai 55, 75, 79, 80
 Akajew Askar Akajewicz 13, 22, 23, 24, 25, 39
 Akunov A. 22, 24, 97
- Bakijew Kurmanbek 25
 Bartuzi W. 24, 97
 Bieniek M. 75
 Bodio T. 13, 17, 18, 40, 71, 97, 98
 Brendle Maria 76
 Breslavskaja E. 97, 98
 Brill O.M. 41, 97
 Bugazov A. 29, 97
- Capisani G.R. 39, 40, 97
 Chowaniok Maciej 5, 79, 80
 Chruszczow Nikita 20, 30
- Ciesielska Bożena 77, 78, 97
 Czartoryski Adam 77
 Czubala Dionizjusz 79
- Damm K. 38, 97
 Dżaakypow Kyczan 53, 91
- Fatland E. 75
 Franke H. 98
 Frunze Michaił Wasiljewicz 36
- Gajda S. 76
 Gęsina T. 75
 Golińska R.M. 21, 97
 Gorbaczow Michaił 21
 Górecki W. 75
 Grąbczewski Bronisław 60, 62, 97
- Ivanovich N.G. 42, 97
- Jakubowski W. 18, 97

- Jamankulov J. 24, 97
 Januszkiewicz Adam 77
- Kakeev A. 22, 97
 Kałużyński S. 14, 97
 Kapuściński Ryszard 75, 79, 83
 Katarzyna II 16
 Kłaczyński R. 38, 98
 Kojobaev M. 18, 98
 Kościelniak C. 75
 Kozińska D. 76
 Kubat Aktan Aryn 76
 Kuryłowicz M. 75
- Lang M. 18, 98
 Lansdel Henry 42, 43
 Ling Li 13
- Magnuszewski M. 75
 Marciniak E. 29, 97
 Meyer M.W. 13, 98
 Miarka A. 24, 25, 98
 Mielczarek Z. 75
 Mikusińska A. 38, 97
 Moldobajev I. 13, 14, 98
 Muhammad Kyrgyz 17
- Norwid Cyprian Kamil 77
 Nurgul K. kyzy 18, 97
- Olkowski J. 76
 Omarow Nur M. 45
- Pachucki-Włosek K. 75
 Piaseczna J. 41, 98
- Piłsudski Bronisław 77
 Płoskih V. 16, 98
- Robakowski Karol 40, 98
 Rymut K. 76
- Saduow Aszkat 79
 Samborski K. 76
 Sima Qian 13
 Stalin Józef 20
- Tambor Agnieszka 80
 Tambor Jolanta 76, 80
 Tayler J. 76
 Thubron C. 76
 Tietze K.P. 14, 98
 Turdaliewa Cholpon 42, 98
 Twichett D. 14, 98
- Vasak Vladimir 76
- Wilczek W. 75
 Włodarkiewicz M. 97, 98
 Włodek L. 76
 Wudi (cesarz) 13
- Yudin V.P. 42, 98
- Zaleski Bronisław 74, 77, 99
 Załęski P. 30, 45, 63, 97, 98
 Zapaśnik S. 44, 98
 Zieliński Gustaw 74, 78, 79, 97
- Żydek-Bednarczuk U. 76

Spis ilustracji

1. Pastwisko w okresie letnim, fot. Akylai Abylkadyr kyzy 11
2. Nad jeziorem, fot. Joanna Krywult 12
3. Mapa Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich na tle Azji. Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Zwi%C4%85zek_Socjalistycznych_Republik_Radzieckich#/media/Plik:ZSRR_1989.png (dostęp: 13.09.2019) 19
4. Tama, fot. Joanna Krywult 27
5. Kirgisy pszczelarze, fot. Joanna Krywult 28
6. Mężczyzna w kałpaku na koniu, fot. Joanna Krywult 33
7. Jak, fot. Joanna Krywult 34
8. Mapa Kirgistanu. Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Kirgistan#/media/Plik:Kirgistan_mapa.png (dostęp: 14.09.2019) 36
9. Dzieci kirgiskie, fot. Joanna Krywult 47
10. Dzieci kirgiskie, fot. Joanna Krywult 48
11. Dastorkon, fot. Akylai Abylkadyr kyzy 57
12. Kirgiskie manty, fot. Akylai Abylkadyr kyzy 58
13. Cmentarz, fot. Joanna Krywult 69
14. Jurta, fot. Akylai Abylkadyr kyzy 70
15. Jurta, fot. Joanna Krywult 73
16. Bronisław Zaleski. Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Bronisław_Zaleski#/media/Plik:Bronisław_Zaleski_foto.jpg (dostęp: 15.02.2024) 74
17. Gustaw Zieliński. Tablica w kościele klasztorным w Skępem. Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Gustaw_Zieliński#/media/Plik:Plaque_in_Skepe_closter_\(10\)_Gustaw_Zielinski_\(inside\).jpg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Gustaw_Zieliński#/media/Plik:Plaque_in_Skepe_closter_(10)_Gustaw_Zielinski_(inside).jpg) (dostęp: 15.02.2024) 74
18. Maciek Chowaniok. Źródło: archiwum „Gazety Uniwersyteckiej UŚ” 80
19. Samowar, fot. Akylai Abylkadyr kyzy 85
20. W górach, fot. Joanna Krywult 86

Akylai Abylkadyr kyzy, Jolanta Tambor, Agnieszka Tambor, Tomasz Gęšina

Did the Kyrgyz get off his horse? Customs, language and culture of Kyrgyzstan through the eyes of a Kyrgyz Polish teacher

Summary

The publication constitutes the second volume of the series *The World in Polish*, addressed to students of the humanities and social sciences, especially those disciplines related to multiculturalism and multiethnicity, intersections of languages and cultures, ethnography and anthropology, etc., as well as students and teachers. The book *Did the Kyrgyz get off his horse? Customs, language and culture of Kyrgyzstan through the eyes of a Kyrgyz Polish teacher* is intended to introduce readers to an extremely appealing, exotic culture that is very little known in Poland, although it traces its root back to the distant past. The title of the publication refers to and paraphrases the well-known reportage by Ryszard Kapuściński, further referencing it in one of the chapters as it attempts to shed light on the actual ethnic origin of the titular rider.

The purpose of the book is to identify and interpret facts and phenomena of interest not only to linguists, but also to sociologists, cultural studies scholars and political scientists, as well as to anyone interested in exoticism, with a particular focus on the countries of Central Asia. The reason for this publication was the author's desire to share her knowledge of her country, its past and present, as well as its culture, and to offer a genuine (from her insider's point of view) picture of Kyrgyzstan, which, as a Central Asian country, is little known in Poland. This topic seemed particularly worthy of consideration due to the mischaracterizations she often found appearing in accounts of travels to this corner of the world. The book is devoted to the perception of the Kyrgyz world based mainly on the names of Kyrgyz realities and travel accounts. It constitutes an excellent opportunity to familiarize Poles with the Kyrgyz culture, language and society, which remain so unpopular in Poland. Thus, author of the main text and the author-editors of additional texts present Kyrgyzstan through its complicated history, cultural realities, onomastics, topography, etc

Абылкадыр кызы Акылай, Тамбор Йоланта, Тамбор Агнешка,
Геншина Томаш

Кыргыз атынан түштүбү? Кыргызстандын үрп-адаты, тили жана маданияты кыргыз-поляк мугалиминин көз карашы менен

Кыскача баяндама

Бул басылма “Дүйнө поляктардын көз карашы боюнча” сериясынын экинчи тому болуп саналат, гуманитардык жана социалдык илимдердин студенттерине, өзгөчө көп маданияттуулук жана көп улуттуулукка, тилдердин жана маданияттардын айкалышына, этнографияга жана антропологияга ж.б. тийешелүү болгон дисциплиналарга, ошондой эле студенттер жана мугалимдер үчүн арналган. “Кыргыз аттан түштүбү?” китеби, Кыргызстандын үрп-адаты, тили жана маданияты кыргыз-поляк мугалиминин көз карашы менен окурмандарды Польшада анчалык атагы жок, анын тамыры тээ алыскы тарыхтарга барып такаган, өтө жагымдуу, экзотикалык маданият менен тааныштыруу максатында иштелип чыккан. Басылманын аталышы Рышард Капуцинскийдин белгилүү баяндамасына шилтеме жасап, аны башкача айтып, бөлүмдөрдүн биринде айтылып өтүлгөн персонаждын чыныгы этникалык тегине жарык чачууга аракет кылат. Китептин максаты – лингвисттерди гана эмес, социологдорду, маданият жана саясат таануучуларды, ошондой эле Борбордук Азия өлкөлөрүнө өзгөчө басым жасоо менен экзотикалуулукка кызыккан ар бир адамды кызыктырган фактыларды жана кубулуштарды аныктоо жана чечмелөө болуп саналат. Бул басылыштын себеби кийинкелерден келип чыккан: автордун өз өлкөсү, анын өткөн убагы жана бүгүнкү күнү, ошондой эле маданияты тууралуу билими менен бөлүшкүсү келген; жана Кыргызстан Борбор Азиядагы өлкө болгондуктан ал Польшада анча белгилүү болбогон, автор болсо анын чыныгы (анын көз карашы боюнча) сүрөтүн тартуулоону каалагандыгы себеп болгон. Бул темага өзгөчө көңүл буруу керек деп ага көрүнгөн, анткени дүйнөнүн бул бөлүгүндөгү саякат билдирүүлөрүндө туура эмес мүнөздөмөлөр көп кездешет. Китеп негизинен кыргыз чындыктарынын аталыштарына жана саякат окуяларына негизделген кыргыз дүйнөсүн кабылдоого арналган. Польшада анча популярдуу эмес бойдон калган кыргыз маданияты, тили жана коому менен поляктарды тааныштыруу үчүн эң сонун мүмкүнчүлүк. Ошол себептен, негизги тексттин автору жана кошумча тексттердин редакторлору Кыргызстанды анын татаал тарыхы, маданий чындыгы, ономастикасы, топографиясы ж.б. менен бөлүшөт.

W serii Świat po polsku ukazują się opracowania promujące i przybliżające polskiemu czytelnikowi inne kultury, materiały dotyczące tekstów kultury z zakresu filmu, teatru, literatury, języka, ich analizy i interpretacje. W jej ramach wydawane są również tłumaczenia niepublikowanych dotąd w języku polskim materiałów źródłowych i tekstów przekazywanych pierwotnie ustnie – legend, opowiadań, przepisów i opisów. W książkach z serii czytelnik odnajdzie wiedzę o świecie, najczęściej powiązaną z polskimi tropami jej towarzyszącymi.

Przeczytałem to studium z największym zainteresowaniem. Rozprawa ma kilka walorów, które czynią z niej bardzo atrakcyjny mały traktat, który z pewnością będzie dobrze służył i nauce, i poszerzaniu wiedzy zwykłych czytelników. Po pierwsze, jest to atrakcyjny, świetnie dobrany, rzadko podejmowany temat badawczy. Nie ma takich opracowań. Po wtóre, to pasjonująca problematyka łącząca zagadnienia z historii, historii kultury, językoznawstwa z opisem życia codziennego Kirgizów. Po trzecie, zwraca uwagę znakomita postać językowa tekstu. Wykład jest nie tylko bardzo poprawny stylistycznie, ale prosty, przystępny, a przy tym bardzo ciekawy. Przykłady z języka kirgiskiego są świetnie objaśnione.

Kazimierz Ożóg

PATRONAT HONOROWY

PATRONAT MEDIALNY

ISSN 2956-4468

Cena 34,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4437-9

9 788322 644379

Więcej o książce

